

Kultur- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo, 15.12.2024

Innspill til Handlingsplan for deltakelse i kultur-, idretts og friluftaktiviteter

Frelsesarmeen ønsker å takke for muligheten til å komme med innspill til arbeidet med Handlingsplan for deltakelse i kultur-, idretts og friluftaktiviteter.

Vårt hovedprosjekt og Fritidserklæringen

«**ALLEMED** - Inn i aktivitet» er et prosjekt som retter seg mot barn og familier som står lengst unna arenaene for organisert fritidsaktivitet – ofte på grunn av dårlig økonomi eller barrierer knyttet til lav integrering i samfunnet.

Prosjektet startet opp i 2017 etter at Frelsesarmeen signerte Fritidserklæringen i 2016 og sammen med mange aktører og forvaltningsnivåer forpliktet seg til å arbeide for at alle barn i Norge skal få delta i organiserte fritidsaktiviteter. Prosjektet har i all hovedsak blitt driftet gjennom Bufdir sin tilskuddsordning for inkludering av barn og unge. I prosjektet er det ansatt koordinatorene (med relevant fagbakgrunn) hos Frelsesarmeens lokale korps- og velferdssentre, som jobber tett med deltakerfamiliene for å avklare barnas ønsker, barrierer, ressurser og muligheter rundt det å begynne i organiserte fritidsaktiviteter. Familiene kommer vi i kontakt med gjennom våre øvrige aktiviteter og arenaer, samt gjennom henvisning fra samarbeidspartnere. Med alle nye familier gjennomfører vi en kort kartleggingssamtale for å avklare støttebehov og barrierer, og vi yter tilpasset støtte til hver families situasjon og utfordringer.

Samtidig som vi jobber på individ/familienivå er koordinatorene bidragsyttere i lokale samarbeid med andre aktører på feltet og arbeider målrettet for å nå målet i Fritidserklæringen.

Prosjektet har pågått siden 2017, og i 2021 samlet vi erfaringene i en rapport. Den inneholder også en del brukerstemmer fra dybdeintervjuer med deltakerfamilier. Selv om 2021 er noen år siden har ikke utfordringsbildet forandret seg nevneverdig, og som vårt innspill til handlingsplanen ønsker vi hovedsakelig å peke på funn og betraktninger fra rapporten (klikk på bildet for å åpne).

Videre vil vi nevne noen av barrierene våre deltakere erfarer, med andre innspill vi har til handlingsplanen.

Tidlig innsats

Det sies at «en god barndom varer hele livet», og det samme kan vel sies om en dårlig en. Eller en barndom der foreldrene bare ikke hadde mulighet til å gi en den oppfølgingen man trengte på grunn av sin egen situasjon, helse, bolig, økonomi etc. I vårt prosjekt ser vi nettopp viktigheten av en *tidlig innsats* om man skal forebygge utenforskap senere i livet, noe som også ble tydeliggjort i (den forrige) Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020).

Gjennom Frelsesarmeens mangfoldige aktivitets- og lavterskeltilbud kommer vi naturlig i kontakt med familier man ønsker å nå ut til, noen av de som opplever seg som marginaliserte i samfunnet. Mange av disse er blant de 115.000 barna i lavinntekt. Gjennom våre tjenester og arenaer møter vi familier som ønsker støtte for økt deltakelse og vi kan bidra til at barna kommer i gang fra en ung alder.

Et eksempel på at tidlig innsats teller, finner vi i idretten. For selv om store deler av idretten er veldig bevisst på inkludering vet vi at det allerede fra 11-12-13 års alder satses på de flinkeste, og at ferdigheter er avgjørende for å kunne bli med videre og bli tatt ut på lag med høyere nivå. Om man ikke har startet tidlig nok kan det da være risiko for at man erfarer at man ikke har ferdighetene som behøves for å bli med videre.

For å forhindre opplevd utenforskap tror vi at en tidlig innsats for inkludering er viktig. Gjennom vårt prosjekt kan vi bidra til at flere blir inkludert til riktig tid og får starte i aktivitet sammen med sine jevnaldrende.

Barrierer

I erfaringsrapporten fra 2021 skisserer vi det vi mente var de tydeligste barrierene mot at alle barn og unge kan få delta på lik linje. *Økonomi og transport* blir nevnt av mange aktører, og er de mest åpenbare og kanskje også håndfaste barrierene. Blant våre deltakerfamilier finner vi også andre og mer sammensatte utfordringer, slik som kommunikasjon, helse og bosituasjon. En del familier har utfordringer på flere

livsområder samtidig, og det må derfor ytes en samtidig og samordnet innsats for å få barna og foreldrene med.

«Unnskyld, hva sa du?» - Språk og digital kompetanse

Flere familier i prosjektet har påpekt at de har vansker med å orientere seg om hvor man finner informasjon, og få tak i essensen i den informasjonen som kommer. Vi erfarer at familienes opplevelse av inkludering når det gjelder språk er variabel og noe tilfeldig. Enkelte lagledere og trenere har dette perspektivet høyt oppe, mens andre kan tenke at det er likt for alle og tilbyr ingen tilpasning av informasjonen for å sikre at alle får den med seg. For å sikre økt deltakelse fra marginaliserte familier mener vi at informasjon *må* tilpasses. I familier der foreldrene mangler grunnleggende teknisk kompetanse kan det å benytte apper til aktiviteten oppleves vanskelig. Det samme gjelder bruk av digital innlogging for å for eksempel søke stønad fra NAV til barnas deltakelse i fritidsaktiviteter.

«Har vi råd?» - Økonomi som barriere

Noen av deltakerfamiliene har behov for hjelp med å søke NAV om økonomisk stønad til dekning av kontingent og utstyr til oppstart. Familier opplever økte kostnader knyttet til aktivitetene ettersom barna vokser, noe som for noen familier har medført at barnet har sluttet i aktiviteten. Andre utgifter til for eksempel turer og arrangementer oppleves for noen familier som ekstra utfordrende. Vi mener det er viktig at kommunene får det økonomiske spillerommet de trenger for å støtte marginaliserte familier med deltakelse. Eksempelvis sørger Fritidskassen i Halden for kun kr. 3000 per barn årlig, noe som ikke er nok og gjør at en del aktiviteter blir utilgjengelige og utvalget begrenset.

«Vil du sitte på?» - Transport

Norge er et land med variert landskap og demografi. For barn og unge som bor i mindre tettbygde strøk kan reiseveien til en fritidsaktivitet være lang. Noen familier har mulighet til å kjøre barna, men en del av de familiene vi møter har ikke det. Å organisere kjøring med andre foreldre er én løsning, men krever initiativ, tillit og koordinering. En universell ordning for å sikre transport, vil være et aktuelt tiltak for å få flere med. En annen idé er å avholde fritidsaktivitetene på skoleområdet etter skoletid, slik at det ikke blir mye ledig tid mellom skoledag og aktivitet.

Stort omsorgsansvar

Vi fant at familiesituasjonen påvirker deltakelsen mye, spesielt dersom det er aleneforsørgere med ansvar for flere barn. Av familiene vi dybdeintervjuet i 2019 var flertallet alene om omsorgen for barna. For disse var det spesielt vanskelig å følge til fritidsaktiviteter, men flere slet også med å få med seg beskjeder fra laget og delta på dugnadsoppgaver. Dette medfører at barnet og familien faller utenfor. Aktiviteter i nærmiljøet, med tilbud på hverdager og ikke i helgene ble trukket fram som elementer som gjorde det enklere å få hverdagen til disse familiene til å gå opp.

Vi erfarer at kravet om grad av foreldreinvolvering er en helt annen for mindre barn og gjerne i oppstartsfasen i en fritidsaktivitet. 15-16 åringer er mye mer selvstendige

og langt ifra like avhengig av foreldrene. Erfaringsrapporten baserer seg på foreldrenes erfaringer med fritidsaktivitetene, i tillegg til koordinatorenes erfaringer. Familieperspektivet mener vi er ekstra viktig å ha for å sikre tidlig og bærekraftig deltakelse.

Funnene våre samsvarer også med det større barn/ungdom selv har svart omkring opplevde barrierer, slik de blant annet er lagt frem i rapporten til Redd barna [Oppdrag 31](#).

Skreddersøm og bærekraft

Som nevnt erfarer Frelsesarmeen at vi har god kontakt med de befolkningsgruppene vi ønsker å nå og inkludere. Disse er ikke en helt tydelig eller ensartet gruppe mennesker, men består av familier som har ulike forutsetninger og utfordringer. Koordinatorenes rolle i prosjektet er derfor også å bruke «skreddersøm» i møte med hver enkelt familie. Dette kan være tid- og ressurskrevende arbeid, men vi ser at det nytter og ofte skaper en bærekraftig deltakelse.

Vårt mål er at foreldrene skal settes i stand til å selv kunne følge opp sitt/sine barn i den organiserte fritidsaktiviteten. Dette krever veiledning på flere fronter, og man yter en tilpasset oppfølging slik at de selv får flere verktøy i møte med nye problemstillinger som kan dukke opp. Konkret handler det om å gi kunnskap om hvordan å søke Nav, kjennskap til strukturene i klubben og hvem man kan ringe, lære å bruke apper som «Spond» og vite hva dugnad er og stille opp. For å komme dit kreves ofte skreddersøm, men fordelene med skreddersydde ting er jo den da både passer perfekt, holder lenge og derfor også er bærekraftig!

Vi har tro på at vårt konsept passer svært godt sammen med andre organisasjoners liknende tilbud, slik som «Fritidsguider» eller «Aktivitetsguider» som nettopp gjør det navnet tilsier. En del familier trenger kun en direkte støtte for å opprette kontakt og komme i gang, mens andre familier med mer komplekse problemer eller som er i en krise, kan ha behov for at vi stiller med en større sosialfaglig verktøykasse for at barna skal få innfridd sine rettigheter om tilgang til lek og fritid med sine jevnaldrende.

Lokale tverrsektorielle samarbeid

I arbeidet med å nå forpliktelsene i Fritidserklæringen er alle parter avhengige av å samarbeide. I vårt prosjekt ser vi at det lokalt er viktig å få etablert gode samarbeid med tjenester fra kommunen. Aktuelle samarbeidspartnere er Helsepsykeleier, helsestasjon, NAV, de lokale skolene, ungdomsklubber, ungdomsråd, samt det lokale fritidstilbudet (idrett, kulturskoler, speider etc).

Koordinatorerne i vårt prosjekt har et ansvar for å være delaktig i relevante fora, og tar aktivt kontakt med de ovennevnte samarbeidspartnerne for å informere om at tilbudet eksisterer og for å bygge relasjon. Erfaringsmessig er det også nyttig når kommunene tar ansvar for å invitere en representant fra de ulike instansene, med

fokus på samhandling og samarbeid. På den måten vet vi alle om hverandre og får en anledning til å presentere seg og fortelle om hva de ulike partnerne i det lokale samarbeidet kan hjelpe med/arbeider med. Vi anbefaler derfor at tiltaket med frivillighets- og fritidskoordinatorer i kommunene utvides til å gjelde alle norske kommuner.

Også på overordnet plan er tydeliggjøring av samarbeidet mellom offentlig og frivillig/ideell sektor viktig. Vi ser det som svært positivt at Frivillighet Norge og NAV nå har signert en intensjonsavtale som tydeliggjør rollene og styrker samarbeidet. Videre vil det være viktig at denne avtalen følges opp lokalt, slik at det faktisk gir resultater.

Fritidserklæringen og NDFU

Frelsesarmeen er tilknyttet og sitter i styringsgruppen til NDFU-nettverket (Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge). Vi stiller oss bak innspillet derfra og ønsker avslutningsvis å vise til de tre prioriteringsområdene for arbeidet med Fritidserklæringen som vi ber at legges til grunn for en handlingsplan for deltakelse på fritidsarenaen:

Prioritert område 1:

Øke den lokale implementeringen og anvendelsen av Fritidserklæringen, og bidra til å få på plass gode samarbeid mellom frivilligheten og kommunene. Etablere rammer for lokale fritidserklæringer.

- Øke antall kommuner som har etablert en lokal fritidserklæring og/eller har gjort andre tiltak for lokal oppfølging av Fritidserklæringen.
- Stimulere til og synliggjøre lokal oppfølging av Fritidserklæringen ved at informasjon om kommunal oppfølging, inkludert lokale fritidserklæringer, er samlet og lett tilgjengelig, for eksempel på egne nettsider under bufdir.no.

Prioritert område 2:

Bidra til erfaringsutveksling mellom kommuner og å spre gode eksempler om ordninger for å dekke kostnader til fritidsaktiviteter for barn i familier som har behov for dette.

- Særlig prioritere oppfølgingen av barn i familier som mottar støtte til livsopphold fra NAV, og etablere kunnskap (statistikk) om denne gruppens deltakelse i fritidsaktivitet, og om hvilken oppfølging som blir gitt fra NAV for å bidra til at det som gjelder fritidsaktiviteter i punkt 4.17.1, 4.18.2.6 og 4.18.2.39 i rundskriv til sosialtjenesteloven blir ivaretatt.

Prioritert område 3:

Styrke barn og unges medvirkning i arbeid med barn og unges fritid.

- Styrke barn og unges medvirkning på kommunenivå og deres mulighet til å påvirke den lokale fritidserklæringen og/eller andre tiltak for lokal oppfølging av Fritidserklæringen, både gjennom ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom (jf. kommuneloven §5-12) og gjennom andre medvirkningsprosesser.

- For at barn og unge skal ha mulighet å selv velge aktivitet de vil delta på, bør det være tilgjengelig oversikt over hvilke fritidsaktiviteter som finnes lokalt. Erfaringsutveksling og nasjonal tilrettelegging bør gjøre det lettere for kommuner å etablere slike oversikter.

Frelsesarmeen ønsker å takke Kultur- og likestillingsdepartementet for dialogen så langt, og for muligheten til å komme med innspill og ønsker lykke til i dette viktige arbeidet.

Med vennlig hilsen,

Jonatan Hansen Lønnegreen
Fagkonsulent
Seksjon for velferd og utvikling

Elin Westbye Herikstad
Ass. sosialsjef
Frelsesarmeen